

LENIN

o principech výstavby socialistické armády

V letošním roce vzpomínáme stého výročí narození V. I. Lenina — geniálního pokračovatele revolučního učení Marxe a Engelse, zakladatele Komunistické strany Sovětského svazu, vůdce Velké říjnové socialistické revoluce, zakladatele prvního socialistického státu a vůdce mezinárodní dělnické třídy a pracujících.

Leninův vojenskoteoretický odkaz je znám mnohem méně než teoretické, ideologické, organizační a politické základy leninismu, které měly rozhodující význam pro vznik, rozvoj a činnost komunistické strany v předrevolučním Rusku a postupně v převážné části zemí světa.

Lenin byl především politik, vědec a revoluční vůdce. Jeho zájem o vojenství je nutné vidět v úzké souvislosti a návaznosti na nejzávažnější otázky nastupující epochy. Leninismus vyrostl a nabyl své tvárnosti v období, kdy kapitalismus svobodně soutěže přerostl v imperialismus, kdy se do krajnosti vyhroutily rozpory kapitalismu, kdy se proletářská revoluce stala otázkou přímé praxe. Dřívější „klidné“ období přípravy proletariátu vyústilo a přešlo v nové období přímého útoku na kapitalismus. Ozbrojené násilí, války a armády a vojenství vcelku podstatně změnilo svou tvárnost a současně začalo stále výrazněji působit zpětně na sociálně politické, ekonomické, technické a jiné procesy vývoje společnosti a jejich řešení.

Z těchto důvodů věnoval Lenin velkou pozornost zkoumání politické a ekonomické podmíněnosti války a vojenství vcelku, především vztahu války a politiky. Určení politické podstaty války bylo pro

něj východiskem ke zkoumání válek z hlediska jejich politického charakteru a cílů, spravedlivosti či nespravedlivosti válek té či oné třídy nebo národa a stanovení postoje revoluční strany k dané válce. Současně věnoval pozornost i konkrétnějším stránkám války — podle dnešní terminologie vojenskostrategickým rysům souběžné války a faktorům určujícím průběh a výsledek války. Získané poznatky sloužily především k dalšímu rozvinutí zásad ozbrojeného povstání proletariátu, které Lenin považoval za umění podobné jako vojenské umění pravidelných armád.

Nejvlastnější přínos Leninův ve vojenství spočívá v rozvinutí teorie a praxe výstavby ozbrojených sil socialistického státu. Zde šel Lenin se svými spolupracovníky skutečně po nevyšlapaných cestách.

Základním teoretickým a praktickým východiskem zdůvodňujícím nutnost výstavby ozbrojených sil socialistického státu je nová teorie socialistické revoluce, o možnosti vítězství socialismu v jedné zemi, již Lenin v nových podmínkách tvůrčím způsobem rozvinul a obohatil učení Marxe a Engelse. Tuto teorii formuloval na základě hluboké analýzy rozporů imperialismu, odhalením a zdůvodněním zákona nerovnoměrného vývoje kapitalistických zemí v období imperialismu. Teorie o možnosti vítězství socialismu v jedné zemi nutně vyžadovala promyslet výstavbu ozbrojených sil k její obraně.

Potřebu výstavby revolučních ozbrojených sil ujasnila bolševikům praxe ozbrojených povstání. Již v roce 1905 Lenin do-

spěl k závěru: „Revoluční armáda je nutná proto, že velké historické otázky mohou být řešeny jen silou a organizací sil v dnešním boji je vojenská organizace.“¹⁾

Později, v době občanské války, na VIII. sjezdu strany, kdy Lenin předvídal řadu nejstrašnějších válek mezi sovětskou republikou a buržoazními státy, zdůraznil celou otázku ještě jednoznačěji: „... chce-li a bude-li vládnoucí třída, to je proletariát, vládnout, bude to muset dokázat i svou vojenskou organizací.“²⁾

Při výstavbě revolučních ozbrojených sil — Rudé armády, bylo nutné přehodnotit a v řadě případů zcela odvrhnout řadu dosud v dělnickém hnutí vžitých tradičních představ, které již neodpovídaly nové epoše společenského vývoje a podstatě války a vojenství v celku. V tomto zápase se postupně vytvářely principy výstavby ozbrojených sil — významná součást vojenského programu proletářské revoluce a vojenské doktríny sovětského státu.

Jednota celostátní a vojenské výstavby je zabezpečována důsledným uplatňováním takových **sociálně politických principů** jako je třídní princip, princip jednoty armády a lidu a princip stranického vedení ozbrojených sil komunistickou stranou, jež jsou vzájemně pevně spojeny a vzájemně se doplňují a představují i výchozí ideje vojenského programu komunistické strany a socialistického charakteru armády.

Třídní přístup je nejširší princip činnosti marxisticko-leninské strany, který se prolíná všemi ostatními principy. Je praktickou aplikací učení marxismu-leninismu o třídním boji a diktatuře proletariátu. Podstata třídního principu v budování armády socialistického státu spočívá v tom, že charakter organizace ozbrojených sil, způsob doplňování armády a loďstva, přípravy a rozmístění velitelských kádřů a systém výcviku a výchovy jsou podřízeny sociální podstatě a poslání armády — být spolehlivým nástrojem diktatury proletariátu. Tento princip ve výstavbě sovětské armády je výrazem vedoucí úlohy dělnické třídy jako nejorganizovanější a nejvědomější třídy širokých lidových mas.

„Jedině on (proletariát, pozn. A. M.) může vytvořit jádro mohutné revoluční armády, mohutné jak svými ideály, tak svou kázní, jak svou organizací, tak svým bojovým hrdinstvím, před nímž neobstojí

žádné Vendee“. (Kontrarevoluce, pozn. A. M.)³⁾

Třídní princip výstavby ozbrojených sil prodělával významné změny spolu s vývojem sovětského státu od diktatury proletariátu ke státu všelidovému, avšak vzhledem k postavení a specifice ozbrojených sil si zachovává platnost i v současné době:

„Stát diktatury proletariátu se mění v politickou organizaci všeho lidu při řídicí úloze dělnické třídy v čele s jejím předvojem — komunistickou stranou.“⁴⁾

Avšak v období nejtěžší diktatury proletariátu a zostřeného třídního boje v občanské válce byl tento princip spojován a uplatňován s principem **jednoty armády a lidu**.

Objektivní předpoklady jednoty armády a lidu vytvořilo sovětské společenství a státní zařízení. Tuto myšlenku objasnil Lenin v návrhu programu strany projednávaném na VIII. sjezdu. V neuvěřitelně těžkých podmínkách rozvratu a únavy lidových mas z války, podařilo se komunistické straně vytvořit Rudou armádu díky úzkému spojení se sověty — vládou dělníků a rolníků:

„Sovětská organizace umožnila vytvořit takovou ozbrojenou sílu dělníků a rolníků, která je daleko těsněji, než tomu bylo dříve, spjata s pracujícími a vykořisťovanými masami. Jinak by nebylo možné uskutečnit jednu ze základních podmínek vítězství socialismu, totiž ozbrojení dělníků.“⁵⁾

Sociálně politický základ jednoty armády a lidu tvoří svazek dělnictva a rolnictva, přátelství národů socialistického státu a morálně politická jednota socialistické společnosti.

Rozhodujícím činitelem vojenské výstavby socialistického státu, mírového žítí a bojové činnosti v případě války je **vedení ozbrojených sil komunistickou stranou**. Komunistická strana je organizátorkou Rudé armády a sovětských ozbrojených sil a iniciátorkou jejich historických vítězství. Strana neustále pečuje o modernizaci ozbrojených sil, jejich morálně politický stav a bojovou připravenost vojsk.

Ve vedoucí úloze komunistické strany Lenin viděl zdroj síly a neporazitelnosti ozbrojených sil. S hrdostí hovořil, že strana vytvořila armádu, kterou vede přední část zkušených komunistů. Podstata stra-

1) V. I. Lenin: Stati o vojenství, str. 28

2) V. I. Lenin: Spisy 29, str. 146, SNPL 1955

3) V. I. Lenin: Spisy 9, str. 464, SNPL 1954

4) Téze ÚV KSSS ke 100. výročí narození V. I. Lenina, Rudé právo 6. 1. 1970

5) V. I. Lenin: Spisy 29, str. 146, SNPL 1955

nického vedení ozbrojených sil spočívá v tom, že komunistická strana vytýčuje vědecky zdůvodněný program jejich výstavby, určuje vojenskou politiku k jeho realizaci a kontroluje jak se tato politika uvádí do praxe. V době občanské války ústřední výbor strany představoval kolektivní orgán velení. Činnost ústředního výboru, který dokázal mobilizovat dělnickou třídu i ozbrojené masy rolnictva k boji proti nepřítelům revoluce, byla rozhodující podmínkou vítězství revoluce. Ústřední výbor v čele s Leninem řešil všechny otázky vedení války, strategického rozvíjení a soustřeďování ozbrojených sil, zásobování, zpracování operačních a strategických plánů. Na výzvu ústředního výboru odcházeli komunisté do armády. V řadách Rudé armády bojovalo za občanské války 300 000 komunistů, asi 65 procent všech členů strany. To svědčí o tom, že strana měla v řízení armády mimořádně důležitou úlohu.

Konkrétní zásady se mohou měnit, ale základní princip vedení armády komunistickou stranou plně platí i v současné době. V něm je záruka, že byly a vždy budou spolehlivou oporou mírové politiky strany a vlády a věrnými strážci mírové práce našeho lidu i lidu zemí socialistické soustavy. Princip vedoucí úlohy strany v armádě je zárukou ostatních principů, je atributem jejího socialistického charakteru této armády i zárukou harmonického sladění sociálně politických a vojenskoodborných principů její výstavby.

V souladu se sociálně politickými principy věnovala strana v čele s Leninem nemenší pozornost vypracování **organizačních forem výstavby armády**, jež vyjadřuje její specifiku jakožto zvláštní organizace, připravované k vedení ozbrojeného zápasu. Lenin vyvinul obrovské úsilí při prosazování těchto zásad výstavby armády proti nepřítelům revoluce, ale i proti anarchistickým živelům a přežitkům parťazštiny.

Rozhodujícím fórem k jejich prosazení byl VIII. sjezd KSSS, konaný v roce 1919, tehdy v nejtěžším a rozhodujícím roce občanské války. Proto VIII. sjezd při projednávání programu komunistické strany věnoval mimořádnou pozornost i vojenské politice.

VIII. sjezd strany definitivně potvrdil princip výstavby Rudé armády jako **stálé, kádrové pravidelné armády**. Vyhlášení a probíjení této zásady znamenalo velký průlom do dosavadních představ dělnického hnutí o miliční armádě, znamenalo revizi dosavadního vojenského programu milice a přijetí programu nového — pro-

gramu budování socialistické, ale stálé pravidelné armády.

K. Marx i B. Engels, právě tak jako i ostatní socialisté éry I. a II. internacionály vycházeli z toho, že socialismus zvíťazí v několika, popřípadě ve všech kapitalisticky vyspělých zemích víceméně najednou. Z toho bylo možné vyvodit závěr, že nebude pravděpodobně nutné věnovat příliš mnoho úsilí a pozornosti vnější obraně těchto ekonomicky silných a vyspělých socialistických zemí před několika ještě existujícími, ale relativně slabšími kapitalistickými státy. Vytvoření vojenské organizace socialismu považovali marxisté za nesporné a potřebné.

Ozbrojené úkoly nové společnosti měly zabezpečovat socialistické, třídní armády, jež by byly nástrojem vítězné diktatury proletariátu. Pokud šlo o formu nové vojenské organizace, domnívali se K. Marx a B. Engels, že bude správné a výhodné budovat ji v protikladu k stálým a od lidu odtrženým buržoazním armádám jako revoluční ozbrojení všeho lidu, popřípadě jeho většiny. Brali při tom v úvahu skutečnost, že ve vyspělých kapitalistických zemích tvořil většinu obyvatelstva proletariát a ostatní vykořisťované vrstvy. Ozbrojení lidu — lidová milice se pak v jejich pojetí krylo svým třídním složením v podstatě s ozbrojeným proletariátem. Zásada všeoobecného ozbrojení lidu byla zakotvena i v programu Sociálně demokratické strany Ruska (bolševiků), přijatého v roce 1903 na II. sjezdu strany. Ozbrojení proletariátu jako jediný prostředek boje proti vnějšímu i vnitřnímu nepříteli socialistické republiky obsahuje i Programové prohlášení socialistické levice Československé sociálně demokratické strany na konferenci levice dne 7. 12. 1920.

Ozbrojené povstání a vítězství revolučního převratu zabezpečily skutečně milice (Rudé gardy) a revoluční oddíly carské armády a loďstva, které dobrovolně přešly na stranu revoluce. Do jara 1918 je ostatně celá Rudá armáda budována na principu dobrovolnosti, s možností volby velitelů, diskuse o rozkazech apod. Obrana socialistické země proti pravidelným, vycvičeným a dobře vyzbrojeným armádám intervenčních států a kontrarevolučních generálů, přesvědčila Lenina a část vedení strany, že je nutné upustit od miliční formy budování Rudé armády a **přejít ke stálé, kádrové, pravidelné armádě**. V květnu 1919 na VIII. sjezdu strany byla tato zásada probíjována proti představitelům tzv. „vojenské opozice“, která v podstatě setrvala na starých

principec (proti železné kázní, proti využívání vojenských odborníků a pro zachování partyzánských metod řízení armády a vedení války). VIII. sjезд přijal nový program jednomyslně. Princip stálé pravidelné armády se stal trvalou zásadou výstavby Rudé armády. I v pozdějších letech (1924–1939), kdy byly znovu budovány teritoriálně miliční jednotky, šlo jen o dočasný stav a v podstatě o smíšený princip miliční a pravidelné armády. S nebezpečím druhé světové války se opět jednoznačně přešla na pravidelnou armádu.

Současné s požadavkem pravidelné armády vyzdvihl Lenin i zásadu přísného **centralismu a kázně**. Centralismus objektivně vyplývá z podstaty armády a jejího poslání a požadavků soudobého ozbrojeného zápasu. Lenin důsledně prosazoval tento požadavek a dával moderní armádu jako příklad dokonalé organizace, neboť tato organizace dovede dát miliónům lidí jednotnou vůli, je schopna rychle měnit formu, místo i způsob činnosti podle vznikajících požadavků. Takové organizovanosti, jednoty vůle a činnosti je dosahováno především řízením armády z jednoho centra, přísnou disciplínou a vojenským pořádkem. Systém centralizovaného řízení v armádě je charakterizován vymezením funkce ústředního aparátu řízení, jakož i nižších stupňů velení, jimž je dána možnost projevovat iniciativu a samostatnost, jež jsou nutné při plnění úkolů. Zvláště velký význam se přikládá přímému styku řídicího aparátu s vojsky a využívání zkušeností vojenských mas.

S principem centralismu a kázně souvisí i **nedílná velitelská pravomoc** jako další významný organizační princip řízení a velení. Tento princip nebyl v Rudé armádě uplatňován od začátku. V různých etapách její výstavby se nedílná velitelská pravomoc spojovala s kolektivností. Kolektivnost v souladu s nedílnou velitelskou pravomocí na nejvyšších stupních řízení (kolegium ministra, vojenské rady armád, okruhů) je v sovětské i naší armádě uplatňována dosud.

Nedílná velitelská pravomoc vznikla a vyvíjela se jako výraz objektivní nutnosti jednoty vůle a činu početných vojenských mas a železné kázně a organizovanosti nutné k porážce nepřítele. Lenin ukazoval, že zkušenosti armády naprosto jasně potvrzují nutnost nedílné velitelské pravomoci jako nejlepší metody řízení armády i průmyslu:

„Nad těmito zkušenostmi se musíme zamyslet. Tyto zkušenosti prošly zákonem vývojem od nahodilých, mlhavých kolek-

tivní velitelské pravomoci přes kolektivní pravomoc vybudovanou v organizovaný systém, pronikající do všech orgánů v armádě, a teď jako všestranné tendence dospěly k zásadě nedílné velitelské pravomoci jako jedině správnému pojetí práce.“⁶⁾

Nedílná velitelská pravomoc, centralismus v armádě se tak realizovaly v souladu s obecnými zásadami sovětského státu, ale respektovaly současně specifiku vojenské organizace.

Principy výstavby Rudé armády se staly východiskem dalšího zdokonalování sovětských ozbrojených sil a vzorem pro budování ozbrojených sil dalších socialistických států. Jejich platnost osvědčila více než padesátiletá zkušenost výstavby sovětské armády v míru i v dosud nejtěžší válečné praxi, již byla Velká vlastenecká válka. Jejich životnost a obecnou platnost prokázaly i zkušenosti z budování armád socialistických zemí i naší lidové armády.

Komunistická strana Československa při vytváření své vojenské politiky vycházela jednak z prověřených zkušeností světového dělnického hnutí, zvláště prověřených zkušenostmi KSSS a jednak ze specifických podmínek Československa, v nichž tyto podmínky aplikovala a rozvíjela. Strana svazovala vojenskou politiku s širokou problematikou boje za svržení třídního panství buržoazie, s výstavbou a obranou socialistického státu.

V období let 1921–1932 se KSČ na základě vnitřní a mezinárodní situace orientovala na likvidaci třídního panství buržoazie a nastolení diktatury proletariátu. Tomuto cíli odpovídala i práce strany v armádě. Strana v této situaci uplatňovala závěry Marxe a Engelse, které často zdůrazňoval a obhajoval proti oportunistům Lenin — proletariát musí v průběhu socialistické revoluce rozbít, rozmetat státní aparát a jeho hlavní součást — armádu a vytvořit si svůj stát, svoji armádu, stát a armádu diktatury proletariátu.⁷⁾

Nová objektivní situace nastala v roce 1933, po uchopení moci nacistickou stranou v Německu a ohrožení ČSR. KSČ musela postupně ujasňovat i svůj vztah ke státu, armádě a případné válce s fašistickým Německem, tedy nově formulovat linii své vojenské politiky.

Vojenská politika strany vycházela z faktu, že podstata buržoazní armády se nezměnila, ale současně, že tato armáda je nástrojem obrany zájmů pracujících

6) V. I. Lenin: Spisy 30, str. 311, SNPL 1955

7) Viz V. I. Lenin: Spisy 25, str. 419, SNPL 1956, dále spisy 28, str. 289, SNPL 1954 a jinde

před agresí německého fašismu. Základní obsah vojenské politiky strany byl publikován na VII. sjezdu strany v roce 1936 a při projednávání zákona o obraně státu.⁸⁾ (Podpora mírové politiky SSSR, očista politického života, státního aparátu a velitelského sboru od fašistických živlů, zlepšení sociálního postavení pracujících i vojáků, demokratická práva, rovnost národů, znárodnit průmysl, prohlubovat styk s pracujícími na závozech a s jednotkami Rudé armády Sovětského svazu.)

Byla to **linie boje za demokratizaci armády**, za její přeměnu v armádu lidovou. Strana při tom zdůrazňovala, že pevná obrana státu bude zabezpečena až po vítězství proletářské revoluce.

Tato linie mohla být však důsledně realizována a dále rozvíjena až v další etapě vývoje státu a armády, po porážce fašistického Německa.

Československé ozbrojené síly byly po 2. světové válce budovány na zcela jiných základech než byla předmnichovská armáda. Tato armáda byla neoddelitelnou součástí lidově demokratického režimu a jeho nástrojem. Aby se stala zárukou svobody a bezpečnosti našich národů, nemohla být zaměřena proti lidu, nýbrž musela být jeho součástí. Košický vládní program požadoval, aby to byla „důsledně antifašistická, národně osvobozená armáda, armáda skutečně demokratická, uskutečňující vůli lidu, spjatá s lidem, těšící se důvěře lidu a proto zahrnovaná jeho láskou a péčí. Vláda proto učiní vše, aby při budování nové československé branné moci byl založen, utvrzen a dále prohlubován lidový demokratický ráz armády.“⁹⁾

Lidový charakter armády byl zabezpečován:

— Podstatou lidově demokratického zřízení našeho státu, jehož součástí je armáda.

— Antifašistickým, osvobozeným charakterem nové armády. Nová armáda vznikla z vojenských zahraničních jednotek bojujících proti fašismu, zvláště z 1. československého armádního sboru v SSSR, partyzánů a příslušníků povstalecké armády Slovenského národního povstání.

— Zpolitizováním armády aktivní účastí jejích příslušníků na politickém životě lidu.

— Očistou velitelského sboru od kolaborantských a protilidových živlů. Košický vládní program žádal, aby velitelská místa zastávali „jen důstojníci upřímně demokratického, skutečně antifašistického smýšlení.“¹⁰⁾

— Školením velitelského sboru v duchu demokratické linie Košického vládního programu s cílem osvojit si sovětské vojenské zkušenosti, osvědčené ve druhé světové válce.

— Upevňováním spolupráce naší armády s Rudou armádou, která představovala „vzor pro budování nové, skutečně demokratické, antifašistické československé armády“.¹¹⁾

Realizace požadavků Košického vládního programu závisela na složité situaci hospodářského a především politického vývoje ve státě a možnostech přerůstání národně demokratické revoluce v revoluci socialistickou. V důsledku odporu reakce mohla být tato ustanovení důsledně naplněna až po únorovém vítězství pracujícího lidu. Šlo především o další prohloubení třídního principu a důsledné prosazení vedoucí úlohy strany a tím i výchovy velitelského sboru v duchu marxismu-leninismu.

Hlavním článkem další výstavby armády v tomto období bylo **budování velitelského sboru, který by byl nositelem vůle vládnoucí třídy — třídy dělnické**, který by byl politicky a odborně vyspělý a fyzicky připravený.

Díky obrovskému úsilí strany se podařilo vybudovat velitelský sbor, jehož třídní a politické kvality byly v souladu se zájmy dělnické třídy. Již v době X. sjezdu, v roce 1954 bylo v armádě 62,1 % důstojníků dělnického původu, 13,2 % z rodin malých a středních rolníků, ostatní z rodin zřízenců, úředníků a živnostníků. Pouze 1,6 % důstojníků pocházelo z rodin velkých živnostníků, kapitalistů a statkářů. Početnost této kategorie se v dalších letech snižovala, ostatní kategorie se měnily jen nepatrně. V téže době bylo v KSČ organizováno 61,7 % komunistů velitelů. Tento počet se postupně zvyšoval do začátku šedesátých let na 72,2 % a pak začal nepatrně klesat s tím, jak docházelo k náboru mladých lidí do učilišť.

Souběžně probíhal i proces upevňování **vedoucí úlohy strany**. Nelze říci, že strana neměla významný vliv v armádě již před únorem. Uplatňovala jej přes řídicí orgány státu, národní fronty, část velitelského sboru a masu vojáků. Strana v té době neměla organizace v armádě.

Po únoru 1948 strana přistoupila k výstavbě stranických organizací a stranic-

8) Viz K. Gottwald: O otázkách války a obrany vlasti str. 89—113, Naše vojsko 1953

9) Program první domácí vlády republiky, vlády národní fronty Čechů a Slováků, vyd. Melantrich 1945, str. 11

10) Tamtéž str. 12

11) Tamtéž str. 11

kopolitických orgánů a zavedení výchovy vojsk důsledně v duchu marxismu-leninismu, po vzoru sovětské armády. Jiné politické strany nebyly do armády připuštěny. Stalo se tak v důsledku vítězství dělnické třídy za vedení komunistické strany nad buržoazií. Strana tak získala možnost mnohem bezprostředněji ovlivňovat velitelský sbor i masy vojáků a vytvořit tak z armády účinný nástroj dělnické třídy a obrany lidově demokratického zřízení.

Princip vedoucí úlohy strany se prolíná všemi ostatními sociálně politickými principy výstavby armády a je předpokladem realizace i organizačních principů výstavby — **centralismu, nedílné velitelské pravomoci, kázně a zabezpečení soudobosti armády jejím vybavením nejmodernější technikou.**

Vojská politika Komunistické strany Československa je **výrazem jednoty národních a internacionálních zájmů obrany státu.** Naše země tradičně budovala svou bezpečnost na spojeneckých svazcích. Po krachu versailleského systému a mnichovské zradě se naše zahraniční politika definitivně orientovala na spojení se Sovětským svazem. Vítězství socialistické revoluce tuto orientaci ještě dále upevnilo.

V důsledku současného rozložení třídních sil ve světě a soudobé revoluce ve vojenství se ukázala nutnost integrovaného obranného úsilí evropských socialistických zemí — Varšavské smlouvy, jejíž hlavní sílu tvoří vojenský potenciál SSSR.

Ve vojenské spolupráci jsou plně respektovány Leninovy požadavky — **harmonicky spojit a uplatňovat národní a internacionální zájmy.** Tato myšlenka byla nejednou zdůrazňována i na moskevských poradách komunistických stran jako obecný požadavek komunistického hnutí naší doby:

„Socialismus v marxisticko-leninském chápání musí slučovat národní a internacionální zájmy dělnické třídy a pracujících mas. Každá jednostrannost vede k omylům. Proto každý, kdo chce socialismus omezovat jen úzkým národním zájmem jednotlivých socialistických zemí, stavět do protikladu jejich internacionální a národní zájmy, postupuje v rozporu s objektivními potřebami rozvoje socialismu ve světě i s národními zájmy v jednotlivých zemích.“¹²⁾

Tím je vyjádřen současně i jeden ze základních aspektů naší vojenské politiky vyplývající ze spojeneckých závazků i z geostrategické situace a zájmů ČSSR. Jeho realizace napomáhá procesu integrace světového socialistického společenství, jeho progresivnímu rozvoji, zmírňování mezinárodního napětí, garantuje bezpečnost Československa pro všechny alternativy vývoje evropské situace a nejširší škálu možných způsobů a forem vnějšího ohrožení.

Aktuálnosti jeho vojenskoteoretického odkazu neubírají ani změny v průběhu soudobé revoluce ve vojenství. Právě naopak, nesmírná komplikovanost vojenství, prudká dynamika změn v podmínkách vedení války, složitost vztahu soudobé války a politiky, rozmanitost možných způsobů rozpoutání konfliktu, složitost vztahu člověka a techniky, náročná problematika příprav země a celé koalice na válku, i řízení ozbrojeného zápasu — to jsou otázky, na něž může dát odpověď pouze vědecká analýza, budovaná na pevných základech marxismu-leninismu. Proto Leninovo dílo, stejně jako ostatních klasiků leninismu, mělo by být studováno nikoliv jako souhrn pouček, ale jako filosofický základ pochopení a rozvoje socialistické vojenské vědy, jako metodologický návod k řešení všech složitých otázek spojených s obranou socialismu a boje za mír.

¹²⁾ Dokumenty moskevské rady komunistických a dělnických stran, str. 41, Svoboda Praha 1969